

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการบริโภคอาหารในเด็ก
มัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะน้ำหนักเกินเกณฑ์
ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา

Factors associated with Food Consumption Behaviors in Overweight
Secondary School Students in Mueang District, Yala Province

กมลวรรณ สุวรรณ* พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน)	Kamonwan Suwan* M.N.S. (Community Health Nurse Practitioner)
สุชาดา เจดอเลาะ* พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน)	Suchada Jehdolah* M.N.S. (Community Health Nurse Practitioner)
ชนิกานต์ สมจारी* พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน)	Chanikan Somjaree* M.N.S. (Community Health Nurse Practitioner)
พัชรินทร์ คมขำ* พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติครอบครัว)	Patcharin Khomkham* M.N.S. (Family Nurse Practitioner)
ปฐิรินทร์ ศรีศศลักษณ์** วท.ม. (สาธารณสุขศาสตร์), พย.ม. (การพยาบาลเวชปฏิบัติชุมชน)	Purin Srisodsasuk** M.Sc. (Public Health), M.N.S. (Community Health Nurse Practitioner)

* วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนียะลา Boromarajonani College of Nursing Yala

** วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีสุพรรณบุรี Boromarajonani College of Nursing Suphanburi

Received: Apr 9, 2021

Revised: May 12, 2021

Accepted: Jun 8, 2021

บทคัดย่อ

ภาวะน้ำหนักเกินเกณฑ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในเด็กวัยเรียน และมีปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารในเด็กวัยเรียน การวิจัยเชิงสำรวจแบบภาคตัดขวางนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารในเด็กวัยเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะน้ำหนักเกินเกณฑ์ ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จากผลการตรวจสอบสุขภาพนักเรียน ประจำปีการศึกษา 2561 ของศูนย์สุขภาพชุมชนชนวนวิถึ จำนวน 191 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหาร ทักษะคิดต่อการบริโภคอาหาร ความเชื่อต่อภาวะน้ำหนักเกิน ปัจจัยเอื้อ ปัจจัยเสริม และพฤติกรรมการบริโภคอาหาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่ามัธยฐาน ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า ระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่ส่งผลให้เกิดภาวะน้ำหนักเกินเกณฑ์อยู่ในระดับปานกลาง (Mean=3.14, S.D.=0.32) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการบริโภคอาหาร ประกอบด้วย ปัจจัยนำด้านความรู้เกี่ยวกับการบริโภค (r=0.257) ปัจจัยเอื้อ (r=0.391) และปัจจัยเสริม (r=0.315) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะว่าบุคลากรสาธารณสุขที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการจัดทำโปรแกรมการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสำหรับเด็กวัยเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นที่มีภาวะน้ำหนักเกินเกณฑ์ โดยเน้นการส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับการบริโภคอาหาร การเข้าถึงแหล่งอาหาร และการได้รับแรงสนับสนุนจากบุคคลในครอบครัว ครู และเพื่อน เพื่อให้เด็กนักเรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมต่อไป

คำสำคัญ: ปัจจัย, พฤติกรรมการบริโภคอาหาร, ภาวะน้ำหนักเกินเกณฑ์, เด็กวัยเรียน

ABSTRACT

The trend of overweight has been rising every year, especially in the school-age children and there are a number of factors affecting food consumption behaviors. This cross-sectional survey aimed to examine factors affecting food consumption behaviors in the overweight secondary school students in Mueang District, Yala Province. Participants selected were 191 students by a purposive sampling method from all students passed the health examination in the academic year, 2018, of Thonwitee Community Health Center. The data collected by an interview with a questionnaire comprised food consumption knowledge, attitudes and behaviors, overweight beliefs, enabling and reinforcing factors. The data analyses performed frequencies, percentages, means, standard deviations and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient values. Results showed that food consumption behaviors contributed the overweight were at a moderate level (Mean=3.14, S.D.=0.32). The factors positively related to food consumption behaviors consisted of the predisposing factors in knowledge of food consumption ($r=0.257$), enabling factors ($r=0.391$), and reinforcing factors ($r=0.315$) with a statistical significance at a level of 0.01. It is recommended to the nurses to guide a behavior modification program for affected school students by enhancing knowledge of food consumptions, gaining access to food sources, and obtaining support from family, teachers, and friends to maintain appropriate habits.

Key words: Factor, Food consumption behavior, Overweight, School age

บทนำ

ภาวะน้ำหนักเกินเกณฑ์ (overweight) เป็นปัญหาที่สำคัญของสาธารณสุขทั่วโลก โดยผลการสำรวจขององค์การอนามัยโลก (WHO, 2020) พบว่าเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 5 ปี เป็นโรคอ้วนหรือมีภาวะโภชนาการเกินจำนวน 38 ล้านคน และคาดการณ์ว่าในปี 2568 จะมีเด็กเป็นโรคอ้วนทั่วโลก 70 ล้านคน (สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2557) ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวสอดคล้องกับประเทศไทยที่พบแนวโน้มของเด็กวัยเรียนที่มีปัญหาโรคอ้วนเพิ่มขึ้นทุกปี โดยจากสถิติของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (2561) พบว่าร้อยละของเด็กนักเรียนไทยที่มีอายุระหว่าง 6 ถึง 14 ปี มีภาวะเริ่มอ้วนและอ้วนเพิ่มสูงขึ้นจากร้อยละ 9.82 ในปี 2558 เป็นร้อยละ 11.70 ในปี 2561 ซึ่งเด็กที่อ้วนส่วนใหญ่จะพบมากในเขตเมืองของทุกภูมิภาคของประเทศ โดยเด็กที่อ้วนเหล่านี้มีโอกาสเป็นผู้ใหญ่ที่อ้วนร้อยละ 25 และ

หากเป็นวัยรุ่นอ้วนจะยิ่งเพิ่มโอกาสเป็นผู้ใหญ่ที่อ้วนถึงร้อยละ 75 (สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2558) โดยผลจากปัญหาดังกล่าวนั้นจะส่งผลกระทบต่อทางด้านร่างกายและจิตใจสังคม เช่น การมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคไร้เชื้อเรื้อรังต่างๆ รวมทั้งโรคสมาธิสั้น ความไม่พึงพอใจในรูปร่างของตนเอง และการถูกกลั่นแกล้ง (bullying) จากสังคม โดยบางรายอาจเกิดความวิตกกังวลมากทำให้เกิดอาการซึมเศร้า เป็นต้น (กัลยาณี โนนินทร์, 2560; ชุตินา ศิริกุลชยานนท์, 2558; ปุณวิทย์ ทองแดง และจันทร์จิรา สีสว่าง, 2555; สำนักโภชนาการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข, 2558)

จังหวัดยะลาเป็นเมืองที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่อภาวะโภชนาการของเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะในเขตอำเภอเมือง จากรายงานการเฝ้าระวังโภชนาการ